

zapadnoameričkoj i engleskoj versifikaciji, u svojoj raspravi „o metrici narodnih balada“ analizira specijalne tipove stihova kod raznolikih vrsta balada.

Treća skupina eseja u toj knjizi čini posljednju grupu rasprava i tretira pitanja o literarnoj tradiciji balada. Holger Olof *Nygaard*, koji se odlikovao djelima u kojima je raspravljao o variranju tekstova balada, u svom članku raspravlja specijalno o baladi br. 4. iz Childove knjige kao primjeru za tu svoju temu. Slijedeći članak napisala je Anne G. *Gilchrist*, folklorist i muzikolog svjetskoga glasa, unatoč tome što nije izdala koju veću knjgu. Njezin rad obrađuje temu balade „Lambkin“, pod naslovom „Studija o evoluciji“. Imala je, kako bi se danas kazalo, „fenomenalno“ pamćenje melodija, te je mogla muzikolozima pomoći u lociranju bilo koje narodne melodije. Tako i u ovoj radnji analizirajući »baladu o Lambkinu«, navodi za ilustraciju svojih misli mnoge njezine melodijske varijante. O nekim posljedicama pisarskih ili tipografskih pogrešaka u daljem usmenom prenošenju narodnih pjesama piše W. Edson *Richmond*. Naročito ističe, kako su takve pogreške bile uzrokom izmjenama tekstova. *John Speirs* piše o škotskim baladama. On je poznat medievist. Bio je profesor na univerzitetima u Rigi, Kairu, a najposlije u Engleskoj gdje se istakao svojim djelom »Srednjovjekovna engleska poezija«, pa u tome okviru piše i taj svoj esej. Posljednji članak u knjizi potječe od Tristana P. *Coffina*.

Prikazana knjiga dobar je primjer kako se od različitih članaka, od različitih autora, objavljenih u razmaku od više godina a katkada i više decenija, može uspješno sastaviti dobra knjiga. Tako nam ova knjiga daje dobar uvid u narodnu baladu kao specijalnu vrstu narodne književnosti, gledanu s raznolikih aspekata. Citajući je, doimlje nas se kao da prisustvujemo nekom simpoziju o toj temi.

Vinko Žganec

DEUTSCHE VOLKSLIEDER MIT IHREN MELODIEN. BALLADEN, Herausgegeben vom Deutschen Volksliedarchiv. Fünfter Teil, Zweite Hälfte. Unter Mithilfe von ERICH SEEMANN (+) gemeinsam mit ROLF WILH. BREDNICH UND WOLFGANG SUPPAN herausgegeben von WILHELM HEISKE. Freiburg/Breisgau 1967, 163 — 340 str.

Pod gornjim je naslovom izdao Deutscher Volksliedarchiv u Freiburgu god. 1967. drugi dio petog sveska svoga opsežnog djela o njemačkim narodnim pjesmama i njihovim napjevima.

U predgovoru se govori o znatnim promjenama u redakciji djela, koje su nastale za vrijeme od osam godina dok se spremalo izdavanje petog sveska. Najznatnija je nastupila smrću istaknutog i dugogodišnjeg suradnika i redaktora djela Ericha Seemanna, koji je umro 10. V 1966. Neki su opet suradnici napustili Volksliedarchiv, a na njihovo su mjesto došli novi.

Usprkos tih promjena, djelo je zadržalo svoj karakterističan oblik i svoju visoku naučnu razinu, kojom se odlikovao već prvi svezak objelodanjen god. 1965. pod uredništvom istaknutog istraživača narodne poezije Johna Meiera. Pojedina se balada osvjetljuje sa raznih stanovišta: najprije dolazi tekst balade s notama i varijante teksta i melodije; slijedi kratak sadržaj balade i njezina regionalna raširenost. Tu su nabrojena ne samo sva mjesta njemačkoga jezičnog područja gdje je proširena balada nego i strana jezična područja, a navode se i tematski srodne balade. Zatim dolazi povijest razvitka teksta i napokon povijest razvitka melodije.

Za sakupljanje tako obilnog materijala bila je potrebna suradnja istraživača iz drugih institucija i iz drugih država. Da takva suradnja postoji i da je vrlo živa i plodna, vidi se iz zahvale upućene suradnicima, koja se nalazi u predgovoru drugog dijela. Tamo se sumarno zahvaljuje svim institutima, arhivima i bibliotekama u Njemačkoj i u inozemstvu koji su pomogli pri sakupljanju građe, a pominje se zahvaljuje brojnim istraživačima iz Njemačke i iz gotovo svih ostalih evropskih zemalja. (Među njima susrećemo imena i naših istraživača Maje Bošković-Stulli i Zmage Kumer.)

Peti svezak obuhvaća 35 balada s tematikom o zgodama iz obiteljskog života većinom s tragičnim svršetkom. Tu susrećemo udovicu koja se preudala, ali je nesretna u drugom braku i žali za prvim mužem; zlu maćehu koja progoni svoje pa-

storke; djevojku prerušenu u muškarca koja polazi u rat kao vojnik; vojnika koji se vraća kući i saznaje da mu se žena preudala. Ima i balada o nevino oklevetanoj ženi. Najznačajnije balade s tim motivom jesu one o Genovevi. Opisuju se i nesreće i otmice, a velika skupina ima za sadržaj prividno umrle koji se vraćaju u život. Većinom su to žene koje su obamrle u trudovima i bile zakopane, a onda su u grobu rodile dijete. Obraden je i motiv da pretjerana žalost za umrlima narušuje njihov mir, također i motiv o nezahvalnom sinu koji zlostavlja starog oca, a ima jedna balada i o dobroj mačehi koja bolje pazi svoju pastorčad nego svoju vlastitu djecu.

U ovom se svesku pridaje važnost i utjecaju koji su vršile pjesme odštampane na lecima (njem. izraz: Flugblatt, engl.: Broadside), na usmenu tradiciju novijih narodnih pjesama, pa se pjesme koje su nastale pod tim utjecajem također uvršćuju u zbirku. Takve su pjesme često nikle u gradskom ambijentu, pa su ih do sada držali manje vrijednima i nisu ih smatrali pravim narodnim pjesmama. Da se i takve pjesme uzimaju u obzir i uvršćuju među narodne pjesme, uočljiva je novost ove zbirke.

Za nas je od naročita interesa da u tom svesku ima mnogo narodnih pjesama iz Kočevja. One nisu istrgnute iz svog ambijenta, nego se obrađuju zajedno sa slavenskim varijantama, tako da se za svaku pojedinu kaže da li postoje varijante i u slovenskoj narodnoj poeziji onoga kraja, te ako postoje, onda se navode i takve varijante.

Iz svega se navedenoga vidi da je i peti svezak (dio prvi i drugi) kao i svi dosadašnji svesci ovog djela važan prilog folkloristici koji će s veseljem primiti istraživači i ljubitelji narodne poezije.

Mira Sertić

RUSSKIE NARODNYE PROTJAZNYE PESNI. Antologija. Vstupitel'naja stajt'a, sostavlenie, primečanija i bibliografija I. I. ZEMCOVSKOGO. Leningradskij gosudarstvennyj institut teatra, muzyki i kinematografii. Izd. Muzyka, Moskva — Leningrad 1966, 180 str.

Izraz »protjažnye pesni« uzeo je priređivač antologije iz narodne pjesničke terminologije. Pod tim izrazom obuhvaćene su pjesme sa melizmatičkim pjevanjem, tj. one u kojima se na jednom slogu teksta izvodi po više tonova. Zemcovski je uz naslovni termin naveo još devet sličnih termina: »Progolosnye«, »prodol'nye«, »golosovye«, »dolgje«, »tjagol'nye«, »rastjažnye«, »dolevye«, »ustjažnye« i »volokovye«. Naslovni izraz »protjažnye« Zemcovski smatra vrlo rasprostranjenim pa i najprikladnijim, iako se u nauci upotrebljava sa različitim značenjem. Jedni npr., podrazumijevaju tim izrazom svaku stariju pjesmu sporog tempa, dok drugi samo lirsku. Zbog toga je u starijim ruskim zbornicima i hrestomatijama odnos sastavljača prema tim pjesmama bio vrlo različit. Prema karakteristikama donesenih pjesama i obrazloženju u pogovoru, mislim da će naslovnom terminu najbolje odgovarati naš opisani termin: pjesme otegnutih napjeva. Osnovna je crta tih pjesama raspjevanost. Počinje ih obično pjevač — solist. Njegovu početnu melodiju prihvaća hor, a završne riječi jedne strofe često se ponavlja na početku slijedeće i stvara se tkz. »lančani« ili »spajajući« napjev. Zemcovski je u ovoj antologiji donio stotinu takvih karakterističnih pjesama sa notama, izabравši upravo one upadljivo raspjevane. On ih ne smatra posebnom vrstom ruskoga pjesničkog folklor, već ih izdvaja samo zbog posebnosti forme. Unutarnji slogovni napjevi, ponavljanje riječi i sl. ne susreću se — kako kaže Zemcovski — samo u tim pjesmama, već i u svadbenim i u pjesmama koje se pjevaju uz narodna kola, pa i drugim, ali su sammu u pjesmama otegnutih napjeva ti napjevi i ponavljanja riječi obavezni i samo u njima vrše posebne funkcije.

Zemcovski tvrdi da su pjesme otegnutog napjeva nastale u epohi moskovske Rusije u vremenu formiranja velikoruske narodnosti, otprilike od 14-16. stoljeća. Tu tvrdnju obrazlaže ovako: da su te pjesme nastale ranije, bile bi poznate svim istočnim Slavenima, a ni kasnije nisu mogle nastati jer se u to vrijeme rađao nov